

med ett för scenen ganska lämpligt yttre, var en samvetsgrann och för sin konst intresserad skådespelare. Han lämpade sig bäst för yngre, komiska figurer, isynnerhet eleganta narrar. Såväl innan han lämnat teaterbanan som sedermera, fäste han på ett fördelaktigt sätt uppmärksamheten på sig genom de välgörenhetsföretag, för hvilka han ställde sig i spetsen. Efter sin afgang från scenen ägnade han sig en tid åt affärsverksamhet. Han afled å Sabbatsbergs sjukhus den 31 jan. 1903. — Gift den 14 dec. 1886 med *Ada Fallstedt*.

Bodo Borchers. *K. St. T. gästspel* 24 maj 1870, 1 gång.

Tenorsångare från K. Teatern i Wiesbaden. Utförde vid detta sitt enda uppträdande å vår operascen *Josefs* parti i »Josef i Egypten».

Per Adolf Janzon. *K. T:ne* 1 juli 1870—30 juni 1888. *K. Op.* 15 aug. 1888—89.

Född i Östergötlands skärgård den 4 nov. 1844 (föräldrarna voro fiskaren *Adolf Jansson* och *Margaretha Olofsson*). Han ägnade sig först åt sjömansyrket, men ändrade snart lefnadsbana, så att han kunde taga studentexamen 1865. Vid Uppsala universitet studerade han för den filosofiska gradens ernående, men hans präktiga basbarytonstämma föranlät honom dock slutligen att lämna de akademiska studierna och ägna sig åt konsten. Efter en tids handledning af *Anders Willman* debuterade han på Kungl. Stora Teatern den 12 juni 1870 som *Plumkett* i »*Martha*» och erhöi genast anställning vid de kungliga teatrarna. *Plumkett*, hvilken roll han öfvertog efter *Rudolf Walin* och *Conrad Behrens* och som passade förträffligt för hans sceniska naturell, var sedermera alltjämt en af hans glansroller. *Pelle Janzon*, såsom han helt familjärt under hela sin teaterbana allmänt kallades, mottogs redan från första stunden af publikens och kritikens bifall. »Visligen var det icke mycket konst i hvad han gjorde, men det var så mycket mera frisk, ofördärfvad och icke så litet burschikos natur i stället, det fanns någonting raskt, djärft och ursprungligt hos honom som behagade, därför att det på scenen uppbars af verkligt utmärkta framställningsmedel, och i sällskapslifvet

af en originell, ibland något stojande munterhet, som slog an både på gamla och unga. Pelle Janzon var en af dessa naturens utkorade, som var född till skådespelare och som kunde sätta sig öfver konstens teknik. Stämman var kraftfull och omfångsrik med en klar och behaglig klangfärg och var ett ypperligt uttrycksmedel för den lefnadslust, som svälde i sångarens inre». (Frans Hedberg, »Svenska operasångare».)

Bland Janzons många roller må särskildt nämnas *Figaro*, *Dulcamara* i »Kärleksdrycken», *Bellamy* i »Villars' dragoner», *Sulpiz* i »Regementets dotter», *Zizel* i »Konung för en dag», *Escamillo* i »Carmen», *Gil Pérez* i »Svarta dominon», *Kasper* i »Friskyttan», *Bartholo* i »Barberaren i Sevilla» samt — hans kanske bästa uppgifter — *Leporello* i »Don Juan», *Falstaff* i »Muntra fruarna» och *Gigoti* i »Diamantkorset». Äfven några rent dramatiska roller utförde han med framgång, såsom t. ex. *Spole* i »En midsommarnattsdröm» och *Löpar-Nisse* i »Vermäländingarne».

Det som beredde Pelle Janzon hans stora framgång var egentligen hans glada lynne, hans alltid humoristiska uppfattning. Äfven då hans röst ej mera hade sin friskhet och sin klang i behåll, såg man honom med nöje. Han var en äkta Stockholmsstyp och blef därför förstådd af stockholmarne. I vänkretsen var han därjämte en utmärkt tolkare af Bellmans sånger.

Pelle Janzon afled å Sabbatsbergs sjukhus den 20 okt. 1889.

Carl Henrik Christiernsson. K. T:ne 1 juli 1870—30 juni 1885.

Född i Stockholm den 24 aug. 1845. Efter att ha idkat studier för den farmaceutiska banan kom han den 1 nov. 1866 till Kungl. Teatrarnes elevskola, där han den 1 juli följande år blef antagen till ordinarie elev. Under spelåren 1870—1877 var han anställd uteslutande som skådespelare och kvarstod i denna egenskap till 1885. Men småningom vände han sig till regissörsfacket och det undervisande arbetet vid scenen. Åren 1877—1885 var han sålunda, vid sidan om sin skådespelareverksamhet, lärare i deklamation vid elevskolan, hvars föreståndare han blef 1881. Samma år blef han jämväl regissör för det större skådespelet, och denna befattning skötte han till

utgången af spelåret 1888—1889. Sommaren 1889 innehade han tillsammans med skådespelaren Richard Wagner Djurgårds-teatern, och spelåren 1889—1896 voro dessa båda direktörer för Södra Teatern. År 1895 antogs han därjämte till regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern och innehade denna befattning till 1901, då han afgick med pension. Bland de roller han under sin tjugufemåriga skådespelarebana utförde må nämnas *Rörlund* i »Samhällets pelare», *Rhaistes* i »Kungarne på Salamis», *Arbacos* i »Sardanapalus», *Nils Stensson* i »Fru Inger till Östråt», *Prosper* i »Män af ära» och *Linneus* i hans eget dramatiska debutarbete »Ungdom». Vid sitt 25-årsjubileum 1891 dekorerades han med medaljen »Litteris et artibus».

Som dramatisk författare och som öfversättare och bearbetare för scenen utöfvade han en mycket flitig verksamhet. Hans första originalarbete var femaktskomedien »Ungdom», som gafs första gången 1881, och bland hans öfriga arbeten för scenen kunna nämnas sago-spelet »Per Svinaherde» (1887) och operan »Granadas dotter» (1892), till hvilka båda stycken Ivar Hallström komponerat musiken, vidare det på sin tid synnerligen populära lustspelet »Gurli» (som gafs första gången på Kungl. Dramatiska Teatern 1898 med fru Ellen Hartman i titelrollen) samt lustspelet »Castor och Pollux» (1900).

Efter sin afgang från Dramatiska Teatern var han några år regissör vid Svenska Teatern och Vasateatern.

Efter flerårig sjukdom afled han i Lund den 9 jan. 1915. — Han var gift två gånger: första gången den 22 mars 1875 med premierdansösen *Agnes Wilhelmina Fredrika Grundström* (skilsmässa den 18 febr. 1882), andra gången den 10 juni 1882 med skådespelerskan *Sophia Dorotea Valenkamph*.

Henriette Rebecca Jacobson. *K. T.:ne* 1 juli 1870—30 juni 1873.

Född i Stockholm den 19 mars 1850 (dotter af kommissionären *Ludvig Jacobson* och *Christina Catharina Sundin*). Elev den 1 juli 1867. Begåfvad med en ovanlig fågning och därtill liflig och glad, hade hon därjämte något graciöst i hela sitt väsen; men oaktadt dessa för en skådespelerska så viktiga yttre betingelser, kunde hon aldrig göra sig gällande i några mera framstående uppgifter. Hon dog (i lungdot) år 1874.

Zelma Axelina Lindqvist, sedan Fru Wennerström. K. T. ne
1 juli 1870—30 juni 1876.

Född i Stockholm den 25 jan. 1851. Hennes föräldrar voro fattigt skomakarfolk, som dogo medan dottern var endast två år gammal, hvarefter hon togs om hand af en skyddsförening. Sedan den lilla flickan vuxit upp ville hon nödvändigt ägna sig åt baletten, och trots det motstånd detta rönt från deras sida, som tagit sig an hennes uppfostran, dref hon dock sin vilja igenom, och blef så antagen till elev vid Kungl. Teaterns balett-skola. Det visade sig dock snart att hon röjde större anlag för talscenen och hon uppflyttades i följd däraf till aktriselev den 1 okt. 1867. Knappt tio veckor därefter gjorde Zelma Lindqvist sina första lärospån i ett stycke, som syntes likasom enkom diktadt för henne, afpassadt efter hennes ungdom och talang. Den 7 december 1867 uppfördes för första gången »Min ros i skogen», bearbetning från tyskan af Oscar Wijkander, med Zelma Lindqvist i hufvudrollen. Den ännu icke sjuttonåriga debutanten skapade däri med ens en intagande solskensbild af frisk och oskuldsfull naturlighet. Allt ifrån sitt första uppträdande rönt hon också en utomordentlig framgång, förnämligast genom sin omedelbarhet, och *Anna* i »Min ros i skogen» var sedan alltjämt en af hennes obestridda triumfer. Det älskliga och friska i hennes framställning verkade oemotståndligt, och man förespådde henne en mer än vanligt lyckosam framtid. Spådomen uppfylldes dock icke, ty redan efter få år började en afmattning i hennes spel göra sig märkbar.

Zelma Lindqvists konstnärskap var både af naturliga anlag och studier hänvisadt till ingenuefacket. Hennes lilla smidiga, nästan luftiga figur, den tämligen spåda, ehuru i välklang oförlikneliga stämman, de oskyldiga blå, lifligt spelande ögonen, allt ägnade sig förträffligt för detta slags roller. Men så gjorde hon år 1872 en studieresa till Paris för att, som hon hoppades, kunna utbilda sig till tragedienne. Detta föranledde en splitt-ring och missriktning i hela hennes konstnärindividualitet, som invercade äfven på hennes utförande af ingenueroller. Hennes första tragiska roll efter hemkomsten blef *Adrienne Lecouvreur* (första gången den 11 mars 1873), hvori hon dock ej gjorde någon lycka. Efter att den 20 februari 1875 ha ingått äktenskap med löjtnanten vid Flottan, sedermera lots-
Kungl. Teatrarne II.

kaptenen i Sundsvalls lotsfördelning *Bror Carl Wennerström* (född 1847, död den 26 april 1896), från hvilken hon efter några år blef skild, lämnade hon scenen påföljande år och hade sin afskedsrecett å Kungl. Stora Teatern den 28 sept. 1876, då hon uppträdde i sin gamla triumfroll, *Anna* i »Min ros i skogen», och därefter som *Ottilia* i »Slägtingar».

Bland de roller, utom ofvan nämnda, som hon under sin anställning vid Kungl. Dramatiska Teatern utförde, må anföras *Lilly* i »Majorens döttrar», *Thyra* i »Fången på Kallö», *Rosita* i »Rosa och Rosita», *Jolanta* i »Kung Renés dotter», *Hélène* i »Fröken de la Seiglière» och framför allt hennes utmärkta *Agnès* i Molières »Fruentimmersskolan».

I mars 1886 beträdde hon ånyo tiljan, då hon på Nya (s. m. Svenska) Teatern utförde titelrollen i »Antoinette Rigaud». Den vackra stämman fanns ännu kvar, men hennes konst verkade gammalmodig och de teatervänner, som då erinrade sig den förtjusande *Zelma Lindqvist*, kände sig främmande inför fru Wennerströms framställning, och så öfvergaf hon åter skådebanan och förde sedan en i flera afseenden olycklig tillvaro i djup tillbakadragenhet. Efter ett långvarigt lidande afled hon i Stockholm den 6 dec. 1895.

Gurli Maria Sofia Palm, född Hjortsberg. *K. T:ne* 1 sept. 1870—30 juni 1872; ånyo 1 sept. 1873—30 juni 1876.

Född i Stockholm den 21 april 1843; föräldrarna voro fraktsstyrmannen, f. d. skådespelaren vid Kungl. Teatern *Abraham Theodor Hjortsberg* (son af Lars Hjortsberg) och *Mary Elisabeth Aberg*. Elev vid Kungl. Teatern 1858—1860 och sedan hos *Edvard Stjernström* vid Mindre Teatern 1860—1861; anställd som aktris därstädes 1861—1863; anställd från 1863 hos *Ludvig Zetterholm* vid Södra Teatern, där hon var den första som i Stockholm utförde titelrollen i Offenbachs operett »Sköna Helena», som uppfördes å nämnda scen första gången den 11 maj 1865, två veckor innan stycket gafs på Kungl. Dramatiska Teatern. Vid de kungl. teatrarne anställdes hon från den 1 sept. 1870 under två år som korsångerska och tillika som aktris; efter ett års bortovaro blef hon ånyo engagerad den 1 sept. 1873, men då endast som aktris. Bland hennes roller må nämnas: *Märta Leijonhufvud* i »Kung Märta», där hon, enligt

styckets författares omdöme, »gaf en god och väl genomtänkt bild af den kraftiga Stureänkan», *Catarina Ashley* i »Ladyn af Worsley-Hall» och *Markisinnan* i »Regementets dotter». Efter sin afgang från Kungl. Teatrarne tog hon 1877 anställning vid Nya Teatern i Helsingfors, hvarest hon med framgång verkade till sin död därstädes den 2 mars 1880. — Gift den 4 nov. 1865 med e. o. kammarskrifvaren vid Stockholms stads pantlåneinrättning *Carl Johan Palm* (död i Gnesta den 19 sept. 1907).

Georg Gottfried Törnquist. *K. T:ne* 1 okt. 1870—30 juni 1872; ånyo 15 sept. 1876—30 juni 1880 och 1 jan. 1882—30 juni 1888. *K. Dr. T.* 1 juli 1888—30 juni 1889; *K. Op. gästspel:* 20 jan. —27 febr. 1891, 7 ggr, *soiré* den 6 mars 1891. *K. Dr. T.* 1 nov. 1891—31 maj 1892; *gästspel:* 7 maj 1898; *Dr. T.* 1 okt. 1899—30 juni 1902; *gästspel* 2 och 3 maj 1906. (Sceninstruktör och förste regissör vid Kungl. Teatern 1902—1903.)

Född i Stockholm den 23 maj 1846 (son af slaktaremästaren *Gustaf Georg Törnquist* och hans maka). Han aflade studentexamen i Uppsala 1868, var därefter under spelåret 1868—1869 anställd vid musikdirektören *Carl Johan Fröbergs* då nybildade teatersällskap. Den 3 jan. 1870 debuterade han på Kungl. Dramatiska Teatern som *Konrad* i *Oehlenschlägers* »Ärlighet varar längst» och den 25 maj som *André* i *George Sands* af *Oscar Wijkander* bearbetade 2-aktslustspel »Plato». Från hösten samma år blef han fast engagerad vid Kungl. Teatrarne och kvarstod i två år, hvarefter han under spelåren 1872—1875 hade anställning vid Nya Teatern i Helsingfors. Där uppträdde han med framgång i ett stort antal roller bl. a. *Figaro* i komedien »Figaros bröllop» och *Maxime* i »En fattig ung mans äfventyr». Sedan han lämnat Helsingfors vistades han under vintern 1875—1876 i Paris och studerade spelet på Théâtre Français m. fl. teatrar. På våren 1876 erbjöds honom engagement vid de kungl. teatrarne i Stockholm af dess förste direktör, hofmarskalken af Edholm, som för tillfället uppehöll sig i Paris, och Törnquist fick redan då löfte att uppträda i *Wladimirs* roll i »Les Danicheffs», som samtidigt gjorde stor lycka på Théâtre de l'Odéon. Han återvände till Stockholm och debuterade på Kungl. Dramatiska Teatern den 12 sept. 1876 i titelrollen i »Sullivan», hvilken han förut med stor

framgång spelat i Helsingfors. Han erhöll genast fast engagement. »Danicheffarne» uppfördes i januari 1877, då Törnquist omväxlande med Victor Hartman utförde *Wladimirs* roll. Han var sedan i olika omgångar periodvis fästad vid de kungliga scenerna under de följande 30 åren. Våren 1881 företog han en längre studieresa, hvarvid han besökte Köpenhamn, Hamburg, Berlin, Dresden, Wien och Florens samt gjorde ett par kortare besök ånyo i Paris.

Georg Törnquist var en arbetsam, samvetsgrann och mycket användbar skådespelare, som alltid utmärkte sig för en viss elegans i sitt uppträdande. Hans ganska stora spellista omfattade dels första älskare, dels karaktärsroller. Bland hans bästa roller torde för öfrigt böra anföras: *Osvald* i »Gengångare», *Rivera* i »En brist i uppfostran», *André de Morillac* i »Dora», *Masham* i »Ett glas vatten», *Tristan* i »Kung Renés dotter», *Cassio* i »Othello», *Champeaux* i »Duvals skilsmässa» och *Maximilian* i »Giboyers son». Vid sina båda sista gästspel å Dramatiska Teatern uppträdde han som *Magnus Drakenhjelms* i Topelius »Efter femtio år» (i maj 1898) och som *Shylock* i »Köpmannen i Venedig» (i maj 1906).

Spelåret 1902—1903 var han anställd som sceninstruktör och förste regissör vid Kungl. Teatern (Kungl. Operan), hvarunder han uppsatte och instuderade bl. a. Saint-Saëns' opera »Simson och Delila».

Han afled i Stockholm den 15 juli 1907.

Giovannina Monti. K. St. T. gästspel 25 nov.—7 dec. 1870, 4 ggr.

Kungl. hofoperasångerska från Florens. Hon uppträdde här i två operapartier, som *Leonora* i »Trubaduren» och *Gilda* i »Rigoletto». Signora Monti hade blifvit engagerad att uppträda som primadonna vid det under Ferdinand Strakoschs ledning tillämnade nya operasällskapet i Göteborg, till hvars föreställningar Strakosch hade utfärdat abonnementslistor. Detta ledde dock ej till något resultat, hvarför sällskapet upplöstes redan innan den första föreställningen, till hvilken »Lucie» var annonserad till den 1 okt. 1870, ägt rum. Signora Monti uppträdde då några gånger vid Novander och Carlbergs sällskap i Göteborg och därefter på Kungl. Stora Teatern.

Zachris Zachrisson. K. T:ne 1 juli 1871—30 juni 1879.

Född i Neder-Torneå den 2 jan. 1850. Elev den 1 sept. 1869. Blef vid den kungl. scenen mest använd i komiska småroller, såsom *Mopsus* i »En vintersaga», *Gottlieb Hase* i »Ett namn», *Pihlén* i »Det skadar inte» m. fl. Efter sin afgång från Kungl. Teatrarne var han dels anställd under skilda perioder vid olika sällskap i Finland, såsom vid Svenska Teatern i Helsingfors samt vid August Arppes sällskap och Ida Aalbergsturnén (hvilka båda sistnämnda äfven reste i Sverige), dels vid Albert Ranfts olika teatrar. Under hand utvecklade han sig till en rätt god skådespelare i den komiska genren, hvartill han genom sitt ansikte med den väl mycket framträdande näsan var obetingadt hänvisad. Efter en längre tids svår sjukdom afled han i Stockholm den 4 maj 1909.

Johanna Georgina Bäckström. K. T:ne 1 juli 1871—30 juni 1888. K. Dr. T. 1 juli 1888—30 juni 1898. Dr. T. 1 juli 1898—30 juni 1907. K. Dr. T. 1 juli 1907—31 dec. 1914.

Född i Stockholm den 26 aug. 1852 (dotter af kakelugnsmakaren *Georg Johan Bäckström* och hans maka *Margareta Johanna*, född *Bäckström*). Elev vid Kungl. Teatrarne balettskola 1864—1865, hvarifrån hon öfvergick till dramatiska elevskolan, där hon blef ordinarie elev 1 juli 1866. Efter att ha åtnjutit *Elise Hwassers* värdefulla handledning blef hennes första uppgift en barnroll, *Eugenie* i komedien »Ett barnlöst hem». Sedermera utförde hon med mycken framgång en hel del gossroller, bl. a. *Fanfan* och därefter *Theodule* i »Familjen Benoiton», *Lazarillo* i »Don Cesar de Bazano» och *Cadet* i »Fregattkaptenen», i hvilken roll hon särskildt utmärkte sig genom sin friska och omedelbart medryckande framställning. Bland den mängd roller hon för öfrigt utförde under sin nära femtioåriga teaterbana må nämnas: *Puck*, *Titania* och *Helena* i »En midsommarnattsdröm», *Jessika* och *Nerissa* i »Köpmannen i Venedig», *Prins Magnus* i »Folkungalek», *Georgette* i »Fruentimmersskolan», *Juliette* i »Män af ära», *Lysisis* i »Fäkaren från Ravenna» och *Anna* i »Vid brasan» (vid Holbergsjubileet i december 1884).

Fröken Bäckströms konstnärskap vittnade alltid om ett samvetsgrannt och redbart arbete och hon hörde till dem som

